

Podziemie antykomunistyczne widziane przez SB

Podziemie antykomunistyczne widziane przez SB

Ile wiedziały służby bezpieczeństwa PRL o działalności „Solidarności” i organizacji antykomunistycznych w byłym województwie siedleckim?

Można dowiedzieć się o tym ze sprawozdania sporządzonego w styczniu 1985 roku przez mjr T. Bohatyrewicza starszego inspektora Wydziału Inspekcji ds. Służby Bezpieczeństwa WUSW w Siedlcach.

SPRAWOZDANIE

z kontroli problemowej na temat: Ocena rozpoznania działalności antysocjalistycznej na podstawie spraw operacyjnego rozpracowania i operacyjnego sprawdzenia prowadzonych w Wydziałach II, III, IV i V WUSW w Siedlcach oraz Służbę Bezpieczeństwa RUSW województwa siedleckiego. Stan na dzień 15.12.1984 roku.

Z analizy dokumentów zgromadzonych w kontrolowanych sprawach wynika, że na terenie woj. Siedleckiego działa co najmniej 2 lub 3 zorganizowane grupy o nieustalonym dotychczas składzie personalnym, prowadzące działalność antysocjalistyczną. Grupy te działają na terenie Siedlec, Mińska Mazowieckiego i Garwolina. Ich działalność polega na redagowaniu, powielaniu i kolportowaniu wydawnictw bezdebitowych (w Siedlcach – „Metrum”, „Wiadomości Podlaskie”, w Mińsku Mazowieckim – „Przegląd Miński”), organizowaniu emisji radia Solidarność (w Siedlcach i Garwolinie) oraz opracowywaniu okolicznościowych ulotek np.: przed wyborami do Rad Narodowych. Notuje się wykonywanie napisów na ścianach budynków lub na jezdni, szczególnie o treści prosolidarnościowej lub antypartyjnej i antyradzieckiej oraz tzw. symboli „Solidarności Walczącej” i KPN.

Innym występującym przejawem antysocjalistycznej działalności są organizowane z okazji 1 i 3 Maja oraz 31 sierpnia, nielegalne manifestacje, w których brało udział do 200 uczestników. Imprezy takie odbywają się w Siedlcach, a uczestniczą w nich również byli działacze „Solidarności” i sympatycy KPN z poszczególnych rejonów.

Cyklicznie, każdego miesiąca odbywają się również nabożeństwa za Papieża i Ojczyznę, w których uczestniczą byli internowani i inne osoby znane z wrogich postaw. Nabożeństwa te wykorzystywane są do wzajemnych kontaktów i wymiany poglądów.

Z analizy materiałów wynika, że osoby prowadzące antysocjalistyczną działalność nie stanowią jednej grupy. Najliczniejszą jest grupa siedlecka, która wydaje pisma „Metrum” i „Wiadomości Podlaskie”, 3-krotnie zorganizowała emisję radia „Solidarność” oraz organizuje okolicznościowe manifestacje i nabożeństwa cykliczne. Ma ona kontakt prawdopodobnie z Warszawą, gdzie zaopatruje się w materiały niezbędne do redagowania wydawnictw bezdebitowych oraz korzystania z wydawnictw redagowanych w innych regionach kraju. Grupa ta dysponuje urządzeniami poligraficznymi i posiada urządzenia nadawcze, bądź też korzysta z takiego aparatu pochodzącego z innego terenu. Oddziałuje ona na rejony Sokołowa Podlaskiego i Mińska Mazowieckiego.

W Mińsku Mazowieckim w połowie 1984 roku powstała grupa, która redaguje i kolportuje „Przegląd Miński” i ulotki okolicznościowe. Prawdopodobnie nie ma ona kontaktu z grupą siedlecką i innymi grupami.

Wiosną 1984 roku grupa garwolińska zorganizowała emisję radia „Solidarność”. Z posiadanych informacji wynika, że utrzymuje ona kontakty z Warszawą, skąd wypożycza urządzenia nadawcze i zaopatruje się w ulotki. Nie stwierdzono, aby posiadała ona kontakty z grupą siedlecką.

Na terenie Łukowa nie ma zorganizowanej grupy antysocjalistycznej. Byli działacze „Solidarności” utrzymują kontakty z terenem woj. Lubelskiego, gdyż łukowska „Solidarność” należała do regionu środkowo-wschodniego. Nie utrzymują oni kontaktów z Siedlcami.

W Sokołowie Podlaskim nie stwierdzono istnienia grupy zorganizowanej, a niektórzy działacze byłej „Solidarności” szczególnie RI kontaktują się z grupą siedlecką.

W Węgrowie tylko w okresie przedwyborczym ujawniono ulotki, które mogły zostać wykonane przez miejscowych zwolenników „Solidarności”. Prawdopodobnie dysponują oni urządzeniem powielającym, ale poza okresem przedwyborczym nie korzystali z niego.

[...]

Na podstawie kontrolowanych spraw można stwierdzić, iż w trakcie ich prowadzenia ustalono osoby aktywnie włączające się do działań antysocjalistycznych na terenie woj. Siedleckiego. Wytypowano grupę osób, która organizuje wszelkie wrogie poczynania na terenie Siedlec i uczestniczy w organizowanych nielegalnych imprezach. Wyodrębniono grupę organizującą emisję radia „Solidarność” w Garwolinie i grupę, która prawdopodobnie redaguje i kolportuje „Przegląd Miński”. Wytypowano również grupy osób spośród byłych działaczy „Solidarności” w Łukowie, Sokołowie Podlaskim i Węgrowie, które uczestniczą w nielegalnych imprezach organizowanych przez grupę siedlecką i sporadycznie podejmują nielegalne działania. Skład personalny tych grup jest rozpoznany oraz ich wzajemne powiązania i kontakty. Rozpoznana jest z dużym prawdopodobieństwem rola poszczególnych figurantów w nielegalnej działalności.

Dotychczas nie ustalono jednak wszystkich osób aktywnie uczestniczących w działalności grupy siedleckiej i mińskiej, gdyż nie dysponujemy informacjami o tym, kto wykonuje nielegalne wydawnictwa („Metrum”, „Wiadomości Podlaskie” i „Przegląd Miński”) ani też, gdzie są urządzenia służące do ich druku i powielania.

W stosunku do większości osób nie zdołano dotychczas zebrać dowodów ich sprzecznej z prawem działalności, wystarczających do udowodnienia im winy bądź też mogących być podstawą do rozmów operacyjnych, w celu nakłonienia ich do ujawnienia się w ramach amnestii.

Podejmowane dotychczas w ramach kontrolowanych spraw działania są mało skuteczne, gdyż w wielu prowadzonych sprawach nie ustalono sprawców kolportażu ulotek i innych nielegalnych wydawnictw, sprawców wykonania wrogich napisów oraz osób organizujących emisję radia „Solidarność” w Siedlcach, a także sprzętu służącego do tego celu. Nie ujawniono też kontaktów figurantów spraw z osobami zaangażowanymi w nielegalną działalność poza woj. Siedleckim, szczególnie na terenie Warszawy. Działania te są tak mało skuteczne, że nie spowodowały zaniechania wrogiej działalności, ani też nie stworzyły zagrożenia i obawy przed odpowiedzialnością karną i nie doprowadziły do ujawnienia wrogiej działalności w ramach amnestii.

Fakt, iż po ogłoszeniu amnestii nadal redagowane są i kolportowane nielegalne wydawnictwa tj. „Metrum”, „Wiadomości Podlaskie” i „Przegląd Miński” świadczy, iż organizatorzy tych działań zdecydowani są prowadzić walkę z ustrojem i nie zamierzają ujawniać się. [...]

Jak widać siedlecka SB miało słabo rozpracowane organizacje antykomunistyczne i niepodległościowe w czasie stanu wojennego. Pomimo zaangażowania pokażnej części funkcjonariuszy SB, setki tajnych informatorów (tajnych współpracowników, kontaktów operacyjnych, osoby zaufane, kontaktów służbowych), wszczęcia dziesiątek spraw operacyjnych Służba Bezpieczeństwa PRL miała szczątkowe informacje na temat działania „Solidarności” i organizacji podziemnych. Zнали tylko dane personalne osób, które brali udział w manifestacjach patriotycznych i to tylko tych którzy nie kryli swoich poglądów publicznie. Nie potrafili jednak ustalić co poszczególne osoby robiły, jakie były relacje między nimi oraz nie potrafili ustalić kontaktów z innymi regionami Polski.

Sprawy operacyjne prowadzone przez SB

Sprawy operacyjne prowadzone w 1984 roku przez funkcjonariuszy Służby Bezpieczeństwa PRL przeciwko działaczom „Solidarności” i organizacji antykomunistycznych na terenie byłego województwa siedleckiego.

WUSW w Siedlcach Wydział II

1. Sprawa rozpracowania operacyjnego kryptonim „F-72,2” nr rej. 7243 założona dnia 25.06.1984 roku na fakt emisji „Radia Solidarność” w Siedlcach w dniu 14.06.1984 roku.

WUSW w Siedlcach Wydział IV

2. Sprawa operacyjnego rozpracowania kryptonim „Drukarnia” nr rej. 6170 założona 19.03.1982 – w związku z kolportażem wydawnictw bezdebitowych. [sygn. akt: IPN Lu 0421/524]
3. Sprawa operacyjnego rozpracowania kryptonim „Offset” nr rej. 6999 założona dn. 31.01.1984 r. w celu ustalenia źródła pochodzenia maszyn drukarskich znalezionych u Henryka Wyszynskiego. [sygn. akt: IPN Lu 0421/522]
4. Sprawa operacyjnego sprawdzenia kryptonim „Spiskowcy” nr rej. 6734 założona dn. 01.06.1983 r. w celu niedopuszczenia do kontynuowania działalności organizacji pod nazwą „Plon” – „Polski Legion Odrodzenia Narodowego”.
5. Sprawa operacyjnego sprawdzenia kryptonim „Ksieni” nr rej. 6276 założona dn. 15.05.1982 r. – Angażowanie się zakonów żeńskich: SS Sakramentki i SS Tereski do działalności antysocjalistycznej.
6. Sprawa operacyjnego sprawdzenia kryptonim „Debit” nr rej. 5965 założona dn. 18.03.1982 r. w celu sprawdzenia podejrzeń o zaangażowanie się byłego działacza „Solidarności” RI [Prokopiak Antoni] do działalności antysocjalistycznej. [sygn. akt: IPN Lu 0421/641]
7. Sprawa operacyjnego sprawdzenia kryptonim „Aktywista” nr 4125 założona dn. 29.06.1981 r. w celu rozpoznania czy Jan Dołęgowski wykorzystuje swoją funkcję w NSZZ RI do wrogiej antysocjalistycznej działalności. [sygn. akt: IPN Lu 0421/605]

WUSW w Siedlcach Wydział V

8. Sprawa operacyjnego rozpracowania kryptonim „Skryci” nr rej. 6403 założona 01.09.1982 r. Została założona w celu rozpoznania grupy działającej w „Stalchemaku”, ale obecnie obejmuje całe kierownictwo nielegalnej działalności na terenie Siedlec.
9. Sprawa operacyjnego rozpracowania kryptonim „Gniazdo” nr rej. 6298 założona 18.06.1982 r. w związku z działalnością nielegalnej Międzyzakładowej Komisji Związkowej NSZZ „Solidarność”

powstałej na terenie Mińska Mazowieckiego, w celu zlikwidowania nielegalnej struktury. [sygn. akt: IPN Lu 0421/594]

10. Sprawa operacyjnego rozpracowania kryptonim „Mały” nr rej. 5338 założona 24.10.1983 r. w celu rozpoznania działalności figuranta [Marek Biały] podejrzewanego o antysocjalistyczną działalność.
11. Sprawa operacyjnego rozpracowania kryptonim „Globus” nr rej. 7075 założona 23.02.1984 r. na fakt posiadania 6 radiotelefonów.
12. Sprawa operacyjnego rozpracowania kryptonim „Świnka” nr rej. 6750 założona dn. 20.06.1983 r. w związku z rozpowszechnieniem plakatów antyrządowych, w celu ujawnienia wykonawców plakatu „Pochód odnowicieli”. [sygn. akt: IPN Lu 0421/594]
13. Sprawa operacyjnego rozpracowania kryptonim „Osilek” nr rej. 4648 założona 14.11.1979 r. w celu rozpoznania charakteru działalności 2 pracowników ZPD „Karo” w Siedlcach [Ryszard Piekart, sygn. akt: IPN Lu 0421/594]
14. Sprawa operacyjnego rozpracowania kryptonim „Kolporter” nr rej. 6669 założona 12.04.1983 r. w celu rozpoznania figuranta [Stefan Knap] podejrzanego o działalność kuriersko-kolporterską na rzecz struktur byłej „Solidarności”. [sygn. akt: IPN Lu 0421/582]
15. Sprawa operacyjnego rozpracowania kryptonim „Rocznica” nr rej. 6835 założona 1.09.1983 r. została założona do rozpracowania autorów i kolporterów ulotek oraz ustalenie przywódców i inicjatorów, którzy doprowadzili do odbycia manifestacji zorganizowanej 31 sierpnia 1983 r. przy pomniku Tadeusza Kościuszki w Siedlcach dla uczczenia rocznicy podpisania porozumień sierpniowych. [sygn. akt: IPN Lu 0421/575]
16. Sprawa operacyjnego rozpracowania kryptonim „Urna” nr rej. 7183 założona 25.04.1984 w celu wykrycia osób wzywających do bojkotu wyborów do rad narodowych i ustalenia kolporterów „Apelu” [sygn. akt: IPN Lu 0421/667]
17. Sprawa operacyjnego sprawdzenia kryptonim „Debiutanci” nr 5585 założona 13.05.1981 r. w celu sprawdzenia powiązań działaczy "Solidarności" ze służbami specjalnymi i ugrupowaniami opozycyjnymi pracowników Wojewódzkiego Urzędu Telekomunikacji w Siedlcach. [sygn. akt: IPN Lu 0421/667]
18. Sprawa operacyjnego sprawdzenia kryptonim „Petycja” nr rej. 6650 założona 25.03.1983 r. w związku z petycją pracowników WLKS "Mostostal" biorących w obronę zwolnionego z pracy aktywisty „Solidarności” [Zbigniewa Kucharuka] o przywrócenie go do pracy. [sygn. akt: IPN Lu 0421/516]
19. Sprawa operacyjnego sprawdzenia kryptonim „Autobus” nr rej. 7005 założona 09.02.1984 r. w celu sprawdzenia informacji o wykorzystywaniu autobusów PKS do przewozu literatury bezdebitowej i ulotek przez kierowców autobusów z Lublina do Siedlec. [sygn. akt: IPN Lu 0421/503]
20. Sprawa operacyjnego sprawdzenia kryptonim „Ulotka” nr rej. 6061 założona 9.02.1982 r. na fakt kolportażu ulotek na terenie WLKS „Mostostal” w Siedlcach. [sygn. akt: IPN Lu 0421/709]

Referat SB RUSW w Garwolinie

21. Sprawa operacyjnego rozpracowania kryptonim „Radio” nr rej. 7245 założona dn. 28.06.1984 r. w związku z doniesieniami o nielegalnym nadawaniu audycji „Radio Solidarność” na terenie Garwolina. [sygn. akt: IPN Lu 0421/592]
22. Sprawa operacyjnego rozpracowania kryptonim „Kolporterzy” nr rej. 7217 założono 28.05.1984 r. na fakt jednorazowego rozkolportowania około 1100 ulotek antywyborczych na terenie Pilawy.
23. Sprawa operacyjnego sprawdzenia kryptonim „Inżynier Rolnik” nr rej. 5657 założono 15.07.1981 r. w celu sprawdzenia czy figurant [Jan Kosicki], będąc działaczem NSZZ „Solidarność” RI, nie

wykorzystuje zajmowanego stanowiska do prowadzenia działalności antysocjalistycznej w związku z doniesieniem o kolportażu nielegalnych wydawnictw. [sygn. akt: IPN Lu 0416/12]

Referat SB RUSW w Łukowie

24. Sprawa operacyjnego sprawdzenia kryptonim „Lider” nr rej. 5794 założono 5.10.1981 r. w celu rozpoznania charakteru działalności aktywnego działacza NSZZ „Solidarność” [sygn. akt: IPN Lu 0421/778 t. 10]
25. Sprawa operacyjnego sprawdzenia kryptonim „Czerwiec” nr rej. 6554 założono 12.12.1983 r. w celu ustalenia sprawców wykonania napisów prosolidarnościowych w pomieszczeniach Zakładów Mięśnych w Łukowie
26. Sprawa operacyjnego sprawdzenia kryptonim „Stypendystka” nr rej. 6588 założono 25.01.1983 r. na fakt kontaktu z byłymi działaczami KSS KOR w Warszawie i za ich pośrednictwem uzyskanie zaproszenia na wyjazd za granicę. [Barbara Jarosz, sygn. akt: IPN Lu 0421/540]

Referat SB RUSW w Mińsku Mazowieckim

27. Sprawa operacyjnego sprawdzenia kryptonim „Listy” nr rej. 7319 założona w związku z produkcją i kolportażem nielegalnych pism pt. „Głos Mińska” i „Przegląd Miński” sygnowanych przez NSZZ „Solidarność”. [sygn. akt: IPN Lu 0421/594]

Referat SB RUSW w Sokołowie Podlaski

28. Sprawa operacyjnego rozpracowania kryptonim „Rybak” nr rej. 5646 założono dn. 10.07.1981 r. w celu rozpoznania działalności aktywisty NSZZ „Solidarność” RI [Zbigniew Adamczuk] w związku z doniesieniem o tworzeniu nieformalnych struktur samorządowych w powiecie sokołowskim oraz dokumentowania jego poczynąń do celów procesowych. [sygn. akt: IPN Lu 0421/664]
29. Sprawa operacyjnego rozpracowania kryptonim „Star” nr rej. 6806 założono dn. 05.08.1984 roku w związku z ujawnieniem faktu kolportażu nielegalnego wydawnictwa „Wiadomości Podlaskie” na terenie Zakładów Mięśnych w Sokołowie Podlaskim. [sygn. akt: IPN Lu 0421/562]
30. Sprawa operacyjnego rozpracowania kryptonim „Tarpan” nr rej. 7216 założono 28.05.1981 r. w związku z rozpowszechnieniem przez nieznaną sprawców ulotek antyrządowych i antywyborczych. [sygn. akt: IPN Lu 0421/539]
31. Sprawa operacyjnego sprawdzenia kryptonim „Redaktor” nr rej. 4735 założono 07.01.1980 r. na figuranta [Włodzimierz Zawadzki] utrzymującego kontakty z Kęcikiem. [sygn. akt: IPN Lu 0421/759]
32. Sprawa operacyjnego sprawdzenia kryptonim „Ślimak” nr rej. 5647 założono 10.07.1981 r. w celu ustalenia, czy figurant działalność w NSZZ „Solidarność” RI wykorzystuje do działań sprzecznych z prawem.
33. Sprawa operacyjnego sprawdzenia kryptonim „Partyzant” nr rej. 6439 założono 22.09.1982 r. w celu sprawdzenia, czy zwolniony z internowania był działacz „Solidarności” RI nie prowadzi nadal sprzecznej z prawem działalności.

Referat SB RUSW w Węgrowie

34. Sprawa operacyjnego rozpracowania kryptonim „Kolporter” założono 29.06.1984 r. w związku z ujawnieniem kolportażu ulotek antywyborczych w dniach 11 i 17.06.1984 r.
35. Sprawa operacyjnego sprawdzenia kryptonim „Kaplica” nr rej. 7210 założono 15.05.1984 r. w celu sprawdzenia informacji o miejscu produkcji ulotek prosolidarnościowych w związku z doniesieniem otrzymanym z Oddziału WSW 1 Korpusu OKP w Warszawie o nielegalnej działalności wydawniczej w Węgrowie. [sygn. akt: IPN Lu 0421/577]

Źródło:

Materiały dotyczące jednostek i ogniw SB KWMO i WUSW w Siedlcach. [sygn. akt: IPN Lu 0426/210 k. 151-186]